

ISO 45001:2018 – Noul standard pentru sanatate si securitate ocupationala

Dr. ing. Cristian RONCEA, Director tehnic SRAC

Contextul actual

Originile standardului ISO 45001 se găsesc în standardul OHSAS 18001, publicat în 1999 de un grup de părți interesate într-o abordare unitară a unui standard al sistemului de management al sanatații și securității ocupationale (SSO). De atunci, aproximativ 160.000 de organizații au implementat acest standard.

Succesorul său, ISO 45001, este recunoscut oficial de comunitatea internațională implicată în elaborarea și utilizarea de standarde și, ca atare, este pregătit să joace un rol și mai important alături de cei doi prieteni apropiați ISO 9001, apărut în 1987, și ISO 14001, apărut în 1996, care se mândresc cu implementarea lor în aproximativ 1,5 milioane de organizații din circa 175 de țări.

Sondajele privind standardele și certificatele OHSAS, bazate pe date din 2011, au demonstrat că 127 de țări utilizează standardele pentru sisteme de management ale sanatații și securității ocupationale, bazate în principal pe adoptarea sau adaptarea OHSAS 18001 și au indicat că este nevoie de un standard internațional în acest domeniu.

În consecință, în martie 2013 a fost prezentată o nouă propunere de standard la ISO, care a condus la elaborarea proiectului ISO 45001 privind sistemele de management al sănătății și securității ocupationale - cerințe cu ghid utilizare.

ISO a aprobat standardul ISO 45001:2018 ca înlocuitor pentru standardul OHSAS 18001:2007 și pe 12 martie 2018, a fost publicat noul standard ISO 45001:2018 privind sistemele de management al sănătății și securității ocupationale - cerințe cu ghid utilizare.

Prin urmare, odată ce a fost publicat standardul ISO 45001: 2018, statutul oficial al OHSAS 18001:2007 va fi considerat "retras" ținând cont de perioada de migrare de trei ani.

ISO 45001:2018 este un standard aliniat la Anexa SL, împărtășind astfel o structură la nivel înalt (HLS), un text de bază identic, precum și termeni și definiții comune cu alte standarde pentru sisteme de management recent actualizate, cum ar fi ISO 9001: 2015 sau ISO 14001: 2015.

Pentru cei deja familiarizați cu Anexa SL sau cu unul dintre standardele mai sus amintite, atunci o mare parte din ISO 45001 va părea familiar și va trebui doar să se completeze "lacunele" din sistemul de management aplicat în prezent.

Dacă nu este așa, lucrurile ar putea fi puțin mai complicate. Standardul nu este ușor de înțeles când se citește la prima lectură. Trebuie să se realizeze toate interconexiunile dintre clauzele specifice. Cel mai bun sfat, în această situație, este să se urmeze un curs de pregătire bun pentru a înțelege corect întregul potențial al standardului. De asemenea, se poate lua în considerare apelarea la un consultant care să faciliteze procesul de implementare. Dar, la un consultant bun, care a înțeles Anexa SL.

Experiența tranziției la ISO 9001:2015 și ISO 14001:2015 arată că puțini auditori din România și foarte puțini consultanți au înțeles corect Anexa SL și standardele care au la baza această anexă. Cel puțin din punct de vedere al gândirii bazate pe risc care stă la baza abordării riscurilor – cerută de Anexa SL și de standardele care au la baza această anexă, se constată că aproape toți o confundă cu managementul riscului sau și mai rău cu tratarea riscului, acest lucru fiind indus și de traducerea greșită a expresiei "address risks" cu "tratarea riscului", făcută de ASRO. Și aceasta în ciuda faptului că cei care au creat Anexa SL au emis un document public "ISO N360 JTTCG concept document to support Annex SL- ISO/TMB/JTTCG N 360" în care se precizează explicit:

- interpretarea riscurilor la care se face referire în standardele pentru sisteme de management nu se intenționează să fie aceeași ca interpretarea tehnică, statistică, sau științifică a termenului de risc;

- determinarea riscurilor și a oportunităților poate fi făcută prin mijloace informale, sau prin metodologii calitative sau cantitative formale;
- sunt solicitate acțiuni pentru a aborda riscurile, dar nu un management al riscului, evaluarea riscului sau tratarea riscului.

De asemenea sunt foarte puține cursuri cu adevărat bune, în urma cărora să se înțeleagă corect ce au dorit creatorii standardelor și ai Anexei SL. De altfel foarte puțin specialiști români au avut acces și dorința să participe la întâlniri cu cei care au creat aceste standarde sau la cursuri susținute de aceștia.

De ce migrare și nu tranziție?

ISO 45001 se bazează pe OHSAS 18001 - fostul standard de referință pentru sistemele de management al sănătății și securității ocupationale, dar este un standard nou și distinct, nu este o revizuire sau actualizare și urmează să fie aplicat de organizații treptat în următorii trei ani. Prin urmare, organizațiile vor trebui să-și revizuiască gândirea și practicile actuale pentru a menține conformitatea cu acest nou standard.

Fiind un nou standard, trecerea de la OHSAS 18001:2007 la ISO 45001:2018 a fost denumită migrare, și nu tranziție cum eram obișnuiți în cazul trecerii la o nouă ediție a aceluiași standard.

Conform rezoluției IAF 2016-15 (adoptată la International Accreditation Forum General Assembly în New Delhi, India la 4th November 2016) perioada de migrare la ISO 45001:2018 este de 3 ani de la data publicării acestuia (12.03.2018).

La sfârșitul perioadei de migrare, nu va mai exista niciun certificat valid având ca referință OHSAS 18001:2007, deci certificatele emise în perioada de migrare, având ca referință OHSAS 18001:2007, vor avea termenul de valabilitate cel târziu până la sfârșitul perioadei de migrare (11.03.2021). Niciun audit ulterior nu va fi efectuat conform OHSAS 18001:2007.

De remarcat că în conformitate cu IAF MD 21:2018, migrarea de la OHSAS 18001:2007 la ISO 45001:2018 se aplică numai pentru certificările acordate de către același organism de certificare.

Care sunt diferențele majore dintre OHSAS 18001 și ISO 45001?

Există multe diferențe, însă schimbarea principală este că ISO 45001 se concentrează asupra interacțiunii dintre o organizație și mediul său de afaceri, în timp ce OHSAS 18001 s-a concentrat pe gestionarea pericolelor privind sănătatea și securitatea ocupatională și alte probleme interne.

Dar standardele prezintă și alte diferențe importante:

- ISO 45001 este bazat pe abordarea procesuală - OHSAS 18001 se bazează pe proceduri,
- ISO 45001 este dinamic în toate clauzele - OHSAS 18001 nu este,
- ISO 45001 ia în considerare atât riscurile cât și oportunitățile aferente sănătății și securității ocupationale, cât și alte riscuri și oportunități ale sistemului de management - OHSAS 18001 se ocupă exclusiv de riscurile aferente sănătății și securității ocupationale,
- ISO 45001 include luarea în considerare a punctelor de vedere ale părților interesate - OHSAS 18001 nu.

Definiția "lucrătorului" este, de asemenea, demnă de remarcat. În ISO 45001 termenul lucrător este atotcuprinzător și se referă la oricine lucrează sub controlul organizației, incluzând proprietarii de afaceri, consiliile executive, manageri, stagiași, voluntari, toți angajații și contractorii.

Principalele completări specifice SSO la cerințele de bază ale Anexei SL se referă la:

- participarea și consultarea lucrătorilor,
- identificarea legislației aplicabile și verificarea planificată a conformării,

- identificarea și evaluarea pericolelor SSO,
- comunicare internă și externă,
- controlul operațional al pericolelor și managementul schimbării,
- controlul externalizării, achizițiilor și contractorilor,
- situații de urgență,
- îmbunătățirea continuă a performanței SSO a organizației.

Cele mai multe dintre aceste elemente au făcut parte din OHSAS 18001. În ISO 45001 acestea au fost revizuite și actualizate.

Aceste diferențe reprezintă o schimbare semnificativă în modul în care este perceput managementul sănătății și securității ocupationale care trebuie privit acum din perspectiva unei organizații care se dorește a fi solidă și durabilă.

Deși cele două standarde diferă în abordare, un sistem de management implementat eficient în conformitate cu OHSAS 18001 va fi o bază solidă pentru migrarea la ISO 45001:2018

Ce conțin noile clauze ale standardului?

Noile clauze ale ISO 45001 acoperă următoarele aspecte.

Clauza 3

Această clauză conține termenii și definițiile utilizate în standard, indiferent dacă provin din Anexa SL sau au fost adăugate de comitetul ISO / PC 283. Noul standard conține multe note pentru clarificarea semnificației termenilor și definițiilor.

Clauza 4

Organizațiile sunt obligate să identifice orice probleme externe și interne care ar putea afecta capacitatea sistemului de management SSO de a-și atinge rezultatele dorite. Aceste rezultate sunt îmbunătățirea continuă a performanțelor SSO, îndeplinirea cerințelor legale și a altor cerințe și realizarea obiectivelor SSO.

Organizațiile sunt, de asemenea, obligate să determine nevoile și așteptările relevante ale părților interesate relevante - adică acei indivizi și organizații care pot afecta, pot fi afectate sau se pot simți afectate de deciziile sau activitățile organizațiilor. Evident, lucrătorii sunt părți interesate.

Acest lucru ajută la determinarea domeniului de aplicare a sistemului de management al organizației și la punerea în aplicare a proceselor necesare pentru a-l sprijini.

Clauza 5

Această clauză conține cerințe aferente leadership-ului raportat la sistemul de management SSO și modul în care se asigură o implicare adecvată a lucrătorilor în dezvoltarea, implementarea și îmbunătățirea acestuia.

Aceasta include elaborarea unei politici SSO, care descrie rolurile, responsabilitățile și autoritățile pentru sistemul de management al SSO și procesele necesare consultării și participării lucrătorilor.

Managementul de vârf trebuie să demonstreze că se angajează în activități-cheie ale sistemului de management SSO, spre deosebire de asigurarea pur și simplu a acestor activități. Aceasta înseamnă că este necesar ca toți lucrătorii să fie considerați de conducerea de vârf ca fiind implicați activ în funcționarea sistemului de management și că sunt responsabili pentru rezultatele sale.

Eliminarea necesității rolului de "reprezentant al managementului" consolidează cerința de a transforma sistemul de management SSO într-o parte intrinsecă a afacerilor strategice și operaționale, aplicabil la toate nivelurile de conducere, mai degrabă decât să fie tratat ca un sistem independent în sine, cu propria structură și procese specifice de gestionare.

Având în vedere că lucrătorii sunt părțile interesate cheie care vor trebui să fie implicate pe deplin în sistemul de management SSO, noul standard cere organizațiilor să stabilească, să

pună în aplicare și să mențină procesele de consultare și participare a lucrătorilor (și acolo unde există, reprezentanți ai lucrătorilor) la toate nivelurile și funcțiile aplicabile în dezvoltarea, planificarea, implementarea, evaluarea performanțelor și acțiunile de îmbunătățire ale sistemului.

Clauza 6

Această clauză conține cerințe aferente cu privire la modul de planificare a sistemului de management al SSO, incluzând identificarea și evaluarea riscurilor și oportunităților asociate acestuia dar și strict SSO și acțiunile necesare pentru a face față acestor riscuri și oportunități.

Aceasta include identificarea pericolelor, determinarea cerințelor legale și a altor cerințe, adică alte angajamente pe care le-a făcut organizația și stabilirea obiectivelor de îmbunătățire

Organizațiile trebuie să demonstreze că au determinat, au considerat și, atunci când este necesar, au luat măsuri pentru a aborda orice riscuri și oportunități care ar putea afecta (fie pozitiv, fie negativ) capacitatea sistemului de management SSO de a-și atinge rezultatele dorite. Aceste riscuri pot fi clasificate pe două niveluri:

a) nivel politic, gestionat de obicei de conducerea de vârf și legat de planificarea și direcția strategică a organizației; și

b) nivelul operațional, care este direct legat de sănătatea și securitatea ocupationala a lucrătorilor, deja abordată de OHSAS 18001.

Deși referințele la "acțiune preventivă" nu mai există, conceptul de bază de identificare și abordare a potențialelor cauze ale problemelor este prezent în continuare

Clauza 7

Această clauză conține cerințe cu privire la suportul necesar pentru a asigura funcționarea eficientă a sistemului de management al SSO, inclusiv resursele, competența, comunicarea, conștientizarea și cerințele pentru informațiile documentate.

Comunicarea cu părțile interesate joacă un rol important într-un sistem de management eficace. Organizațiile trebuie să se asigure că informațiile furnizate sunt compatibile cu informațiile generate în cadrul sistemului, adică sunt corecte, furnizate la timp și direcționate corespunzător.

Clauza 8

Această clauză conține cerințe cu privire la planificarea și controlul operațional necesare pentru sistemul de management al SSO și include eliminarea pericolelor și reducerea riscurilor SSO, gestionarea schimbării, pregătirea și răspunsul la situații de urgență, precum și controlul privind achizițiile, contractanții și externalizarea.

Clauza 9

Această clauză conține cerințe aferente evaluării performanței sistemului de management al SSO. Se oferă îndrumări privind ceea ce trebuie monitorizat, măsurat și analizat, inclusiv cerințele legale și alte cerințe, împreună cu dispozițiile privind auditurile interne și analiza de management.

Clauza 10

Această clauză conține cerințe privind îmbunătățirea sistemului de management al SSO, inclusiv îndrumări cu privire la modul de gestionare a incidentelor, neconformităților, luarea de măsuri corective și îmbunătățirea continuă pe termen lung.

Îmbunătățirea performanței SSO a organizației și a sistemului de management SSO (ca două aspecte separate) a fost deja cerută de OHSAS 18001. În ISO 45001, aceste cerințe sunt subliniate în mai multe clauze din standard ca fiind unul dintre "rezultatele așteptate" ale sistemului.

Anexa

ISO 45001 are o anexă informativă care oferă îndrumări aferente fiecărei clauze privind utilizarea standardului, o bibliografie și un index alfabetic al termenilor.

Ce trebuie să facem pentru o migrare sigură și eficientă?

Atunci când migrăm din OHSAS 18001, trebuie să luăm parcurgem mai mulți pași pentru a "pregăti terenul", ca să spunem așa, înainte ca noul sistem de management să poată fi stabilit, implementat și gata pentru a fi auditat în vederea migrării, după cum urmează:

- procurarea standardului ISO 45001:2018;
- efectuarea unei analize gap pentru a identifica resursele, acțiunile și perioada de timp necesare pentru efectuarea migrării;
- elaborarea unui plan pentru efectuarea migrării;
- analiza contextului, a părților interesate și a cerințelor relevante ale acestora;
- stabilirea domeniului de aplicare a sistemului. Domeniul de aplicare al sistemului de management ar trebui să includă toate activitățile aflate sub controlul (sau influența) organizației care pot afecta performanța SSO;
- stabilirea proceselor sistemului de management, determinarea și abordarea riscurilor și oportunităților și a indicatorilor cheie de performanță (KPI) pentru procese;
- asigurarea noilor competențe necesare și realizarea unei conștientizări pentru toate părțile care au un impact asupra eficacității sistemului de management SSO,
- actualizarea sistemului de management SSO, după caz, și implementarea tuturor cerințelor ISO 45001;
- realizarea cel puțin a unui audit intern complet și a unei analize efectuate de management. Rezultatele acestora trebuie înregistrate și orice modificări necesare ale sistemului de management trebuie efectuate și implementate.

Se observa că în timp ce abordarea este destul de diferită, instrumentele de bază sunt aceleași.

Ce nu trebuie modificat în sistemele de management SSO existente?

Organizațiile care respectă cerințele OHSAS 18001: 2007 nu trebuie să:

- renunțe la funcția de reprezentant al managementului, dacă există. Deși în ISO 45001 nu există o cerință pentru un reprezentant al managementului, acest lucru nu împiedică organizațiile să aleagă să păstreze această funcție. Trebuie remarcat faptul că unele dintre responsabilitățile atribuite în mod tradițional reprezentanților managementului vor trebui să fie efectuate direct de către conducere;
- renunțe la toate manualele existente și procedurile documentate. În timp ce ISO 45001 nu cere ca organizațiile să aibă și să utilizeze un manual sau proceduri documentate, dacă această documentație este în vigoare, este necesară și funcționează bine, nu este nevoie să fie retrasă, deși va trebui aliniată noilor cerințe;
- recodifice documentația existentă, pentru a corespunde noilor clauze. Deși organizațiile pot alege să efectueze un exercițiu de renumerotare sau redenumire, ar trebui să se determine dacă beneficiile obținute din acest lucru depășesc efortul implicat;
- restructureze sistemul de management existent pentru a urma succesiunea cerințelor stabilite în noul standard. Dacă sunt îndeplinite toate cerințele conținute în standard, sistemul de management SSO al organizației va fi conform;
- utilizeze termenii noi și definițiile din ISO 45001. Încă o dată, organizațiile sunt libere să se pronunțe dacă acest efort merita. Dacă organizațiile doresc să folosească propriile terminologii, de ex. "Înregistrări" în loc de "informații documentate" sau "furnizor" în loc de "furnizor extern", atunci acest lucru este perfect acceptabil.

Concluzii

Noul standard adoptă integral textul Anexei SL, cu modificări minore. Prin urmare, se aliniază la ISO 9001:2015 și ISO 14001: 2015 cu aceeași structură, aceiași termeni și definiții și același text generic.

Organizațiile au acum un model care integrează SSO în strategia și procesele de luare a deciziilor la toate nivelurile și contribuie la dezvoltarea durabilă a acestora. Managementul de top va fi mult mai implicat în problemele SSO și va fi provocat să-și demonstreze leadership-ul și angajamentul. Lucrătorii vor beneficia de o atenție sporită a nevoilor lor în domeniul SSO, dar vor fi, de asemenea, provocați să participe la dezvoltarea, planificarea și operarea sistemului de management.

Personalul organizațiilor cu responsabilități actuale în domeniul sistemelor de management SSO va găsi puține schimbări în toate aspectele tehnice și operaționale legate de SSO, dar va trebui să fie capabil să interacționeze cu managementul de top și să-l ajute să-și îndeplinească sarcinile și responsabilitățile.

Auditorii sistemelor de management SSO vor avea nevoie de competențe pentru a audita în mod mai riguros managementul de varf, să înțeleagă elementele interne și externe tipice, din experiențele anterioare în organizații de tipul celei auditate și trebuie să fie pregătiți și capabili să discute cu organizația, precum și să înțeleagă care sunt părțile interesate relevante ale organizației.

Pentru a fi eficace și pentru a obține respectul top managementului, auditorii vor trebui să aibă o bună înțelegere a activităților de management, să poată să se angajeze în dialog cu managementul de top pe o serie de subiecte, și să vorbească „limba acestora”, având în vedere că top managementul este interesat mai degrabă de performanța organizației, conducerea eficientă, managementul riscului, benchmarking și evaluarea nivelului de maturitate al organizației în vederea luării deciziilor și îmbunătățirea afacerii, decât de informații care să confirme conformitatea.

Migrarea de la OHSAS 18001 la noul standard internațional ISO 45001 are provocările sale, dar printr-o planificare, o verificare și un angajament atent, organizațiile, angajații și toate părțile interesate se vor bucura de avantajele noilor sisteme îmbunătățite de management al sănătății și securității ocupationale.